

CU TOATE CĂ unul dintre cei mai credincioși colaboratori ai revistei noastre, dramaturg de frunte și om de spirit cum altul nu-i, scria, nu de mult, un articol de glume excelente pe seama obiceiului oamenilor de teatru și ai presei, de a tot socoti și discuta „în prag” de stagiune, și „la sfârșit” de stagiune, nimic nu e mai explicabil, și puține lucruri ar putea fi mai folositoare decât această discuție, chiar dacă ea poate lua, din cînd în cînd, o alură ceremonială. Teatrul are o forță vitală extraordinară, impulsurile sale interioare și exterioare îi dau oricînd o viteză de inerție care-l poate duce foarte departe, trecînd alături de țelul său. Momentele de pauză socotitoare, de bilanț ca și de perspectivă, de corectare a traiectoriei, sînt indispensabile, — și care altele pot fi ele, mai potrivite, decît „începutul” și „sfârșitul” stagiunii ?

„Începutul” este, desigur, încă și mai potrivit. Pentru că el este al deschiderii spre viitor, al hotărîrilor luate în perspectivă. Pentru că el este momentul maximei energii, al maximei limpezimi, al maximei capacități de decizie. Pentru că este momentul în care emoția apropiatei întîlniri cu publicul, după o despărțire de două, trei luni, e încărcată cu maximum de virtuți stimulative de entuziasm, de dăruire, de devotament. Etc, etc.

Noi continuăm, deci, să ne oprim, apăsător, asupra acestui moment, cu convingerea că el este important, cu convingerea că am putea fi de folos, măcar cu unele observații, măcar cu unele sugestii, la crearea unei stări de spirit, la luarea citorva decizii, fie doar la repararea unei erori, lucruri care nu pot fi decît rezultatele unei concluzii, ale unui efort colectiv...

Teatrul nostru nu trăiește la întîmplare, interesele sale nu sînt fărîmîțate pe întreprinderi teatrale, nu sînt ostile între ele, nu sînt divergente față de nici o altă linie a fenomenului de cultură. În acest sistem de coordonate, se poate citi natura relației sale cu publicul : acestuia, teatrul îi este slujitor, îi este consacrat, dar nu-i este așervit. Datoria teatrului nostru față de public este o datorie de educație și de ghidare, nu de măgulire și de asentiment orb.

Teatrul are datoria, așadar, să conducă publicul nostru pe un drum care e altul decît al oricărei alte arte, dar care trebuie să se întîlnească cu toate celelalte, într-o țintă comună : fenomenul de ansamblu și fenomenul unitar al culturii socialiste. E un drum al său, în măsura în care e un drum al mijloacelor sale, deosebite de ale tuturor celorlalte arte și căi de cultură. Dar nu poate fi un drum al său, pentru o țintă a sa, numai a sa, aparte. Conștiința programatică a teatrului nu poate fi separată, și nu se poate separa, de conștiința generală a culturii noastre, a tuturor datoriilor care se îndeplinesc pentru un singur scop : desăvîrșirea neîncetată a socialismului, înflorirea generală a patriei noastre.

Firul, lărgirea și precizia acestui drum sînt condiționate, în perspectiva activității imediate și concrete a teatrului — activitatea unei stagiuni — în primul rînd prin repertoriu. Repertoriul este însuși drumul teatrului, rău sau bun. În afară de acest drum — bătaie în loc, rătăcire, prăpastie. Mai ales **la noi, în teatrul nostru** al cărui țel de participare și contribuție la un singur ideal socialist, al tuturor eforturilor, din toate domeniile vieții sociale, este atît de limpede, atît de înalt, atît de unic. Primatul concepției programatice a repertoriului — asupra oricărei alte concepții, și asupra oricărei alte posibilități, sau numai veleități, a teatrului, de a-și spune cuvîntul printr-un alt „limbaj”, sau de a-și deplasa centrul de gravitate, spre o altă expresie, spre un alt moment al complexității sale — este, la noi, o idee de bază și unanim admisă, dar, poate, nu suficient și nu permanent aprofundată. De aceea noi nu vom șovăi, și nu vom osteni să insistăm asupra importanței ei, făcînd din aceasta un punct programatic fundamental al însăși activității revistei noastre.

Plecând nu de la ideea că teatrele noastre au repertorii — ci de la ideea că Teatrul nostru are un singur repertoriu. Aceasta e concepția repertorială indispensabilă, și necesitatea de a privi repertoriile tuturor teatrelor ca un tot, ca un repertoriu unic, nu poate fi pierdută din vedere, numai pentru motivul că, la analiză, cercetarea **începe** pe unități. Căci numai în această concepție, se poate realiza, și desăvârși, și poate acționa, unitatea de conștiință a teatrului socialist, și numai în această concepție, repertoriul își poate arăta virtuțile sau deficiențele, de soliditate ideologică, de capacitate educativă, de atragere și de cuprindere a unui public cât mai vast. Iar dacă îl privim astfel, nu ni se pare de loc hazardat, de loc temerar, să prevedem, încă de pe acum, valoarea și șansele stagiunii care stă să înceapă.

Văzut în totalitate, precum și analizat pe unități, repertoriul, astăzi **anunțat**, pentru stagiunea 1970—1971 are toate calitățile, toate acele împliniri, care se datoresc, în primul rînd, conștiinței comuniste și umaniste de înalt nivel, a masei slujitorilor scenei, și în al doilea rînd, supravegherii și sfătuirii forurilor centrale, de partid și de stat. Nu vom aminti toate aceste trăsături pozitive, care sunt, și vor fi, menționate amănunțit, în paginile, și în numerele următoare ale revistei noastre. Dar vom aminti — lăsînd de asemeni, aceluiași pagini, sarcina analizei amănunțite — cîteva trăsături nu dintre cele mai fericite, asupra cărora trebuie să atragem atenția, căci se pot încă lua măsuri de corectare radicală.

Nu este de loc evidentă preocuparea vie și generală pentru clasicismul românesc, și nici pentru patrimoniul bogat al acelei dramaturgii românești care s-a dezvoltat pe lângă marile valori clasice, și după perioada numită a clasicismului nostru, pînă în pragul epocii noastre. În repertoriul anului ce începe, nu se văd aproape de loc urmele dramaturgiei primilor ani, a primelor două decenii ale epocii revoluționare, dovadă de bizare lacune ale memoriei, cu atît mai bizare într-o stagiune care se va desfășura sub semnul celei de a 50-a aniversări a Partidului, prilej unic de amintire a tuturor perioadelor, și faptelor, și creațiilor, și stărilor de spirit, pe care și-a pus pecetea acțiunea istorică a comuniștilor. Cunoașterea și frecventarea dramaturgiei țărilor socialiste nu pare — după oglîndirea ei în repertoriu — un domeniu principal al lecturilor și al preocupărilor oamenilor noștri de teatru. În repertoriul universal, teatrele par să fie orientate printr-un gust cam vetust pentru comedia ușorică, flecară și gîdilitoare, și printr-un gust cam îngust, cam monoton, cam de repetare, în domeniul dramei de mesaj, de idei grave, de intensitate intelectuală și morală majoră. În sfîrșit, pentru a ne reîntoarce, pentru că într-acolo ne îndreptăm, la aniversarea semi-centenarului Partidului, ni se pare că teatrul nu a izbutit să mobilizeze forțele dramaturgiei într-o măsură care nu poate fi, desigur, fixată cu precizie, dar care se face simțită, atunci cînd n-a fost atinsă.

La această ultimă observație, e drept să adăugăm că însăși energia dramaturgilor nu pare să se fi mobilizat, încă, în măsura necesară. O anchetă publicată în paginile ultimului număr al revistei noastre, ne spune — și ne obligă să o spunem, cu regret — că unii dramaturgi, dotați și activi, par încă dominați de preocupări minore și singuraticе, par obsedați de o neîncetată socoteală personală cu teatrele, par ispițiți de a impune, sau măcar de a strecura, o ambiție individuală și cam disprețuitoare față de cerințele teatrelor și publicului nostru în acest moment, — într-un cuvînt, că nu au fost încă atinși, sau nu integral cuprinși, de aripa de entuziasm și datorie care a cuprins întregul nostru popor, care orientează întregul nostru efort, pe drumul spre Mai 1971.

Desigur că opera dramatică nu se scrie bătînd din palme, și că rezervele de azi, pot fi dezmințite miine, adică pe parcursul acestei stagiuni jubiliare.

Nimic nu îndreptățește nici un scepticism, nici o convingere negativă, la începutul acestei stagiuni, care are toate premisele pentru a fi memorabilă, pentru a fi minunată !

